

פרוטוקול מס' 28/ג

מישיבת ועדת-הכנסת כיום שני, ב' בניסן
תשי"ד - 5.4.1954 - בשעה 11.00

נ ו כ ה ו :
ב. מינץ - סגן יו"ר הכנסת.
י. קליבנו - סגן יו"ר הכנסת.

חברי-הוועדה:

- ד. בר-רב-האי - היו"ר
- ב. אזניה
- סיף אדין אלזועבי
- ע. איכילוב
- ב. אידלסון
- י. אורי
- ש. בכה
- א. ברמן
- א. מ. גניחובסקי (במקום הרב נורוק)
- ש. גרידי
- י. הררי
- א. וילנסקה
- סאלח הסן ח' ניפס
- ע. מימון
- א. רזיאל-נאור
- ר. פלדמן
- ר. צברי
- ב. קמין
- י. רפאל

מוזמנים:

- ת. טובי
- מ. סנה
- מ. רוזטי - מזכיר הכנסת.

ח ס ר ו :

- מ. ארם
- ק. כהנא
- ש. לורנץ
- א. טטופ

- א. סדר-היום: החלפת ועדת-הכנסת בענין התנהגותם של חברי-הכנסת א. וילנסקה, ת. טובי ומ. סנה.
- ב. שחרור חוקים מחובת "24 שעות".

א. החלטת ועדת-הכנסת בענין התנהגותם של חברי-הכנסת אשר וילנסקה;
תשובה ומי שנה:

היו"ר ד. בר-רב-האי: בתחילת הישיבה הנני מכרך את חבב-הוועדה הררי לשובו מחוץ-לארץ.

ראיתי לי לחובה לקרוא לישיבה זו, לאחר מה שקרה בשבוע שעבר. - הופעותיהם השונות של חברי-הכנסת וילנסקה, סנה ומובי עברו את הגבול שהכנסת מוכנה להרשות למישהו. כיושב-ראש ועדת הכנסת חשבת לי לחובה לכנס את הוועדה, להזמין את החברים ולומר להם דברים ברורים: הכנסת לא תהיה מוכנה לסבול נאומים מסין זה - השמעות של משטרת ישראל, כפי שנכללו בדברי הכנסת טובי או דברי חבר-הכנסת סנה בקשר לחרחור מלחמה; גם לא את אופן הפעולות של חברת-הכנסת וילנסקה.

ישיבה זו כונסה כדי להתרות בהם באופן חמור ולומר להם שהכנסת תדע לאחוז בכל האמצעים כדי למנוע חזרה על הופעות אלו, הגובלות עם האשמה בבגידה. לא תעמוד להם שום זכות. הם לא יוכלו להעזר במשטר הדמוקרטי שלנו ובחסותו להמשיך בפעולות והופעות כאלו ובצורת דיבור כזאת.

לא לשם הסברת הדברים קראתי לכם לישיבה זו. הדברים ברורים בשבילנו יותר מדי. אני חוזר ואומר כינסתי אתכם כדי להודיע לכם שהכנסת תאחוז בכל האמצעים ולהתרות בכם, כדי שתשנו את דרככם ותכוונו את פעולתכם הפרלמנטרית לתלם ולערוצים שהכנסת מסכנה לסבול אותם.

בדברי אלה יכולתי לסיים את הישיבה משום

שאזהרתי ברורה.

מ. סנה: האם נכון הדבר שעל הנוהג בכנסת מופקדת הנשיאות? ואם כן - האם היתה מצד הנשיאות פניה רשמית ליושב-ראש ועדת הכנסת?

באיזה תקנון ובאיזה סעיף נאמר שיש ליושב-ראש ועדת הכנסת סמכות להזמין חברי-כנסת ולמסור להם התראות בשטח?

היו"ר ד. בר-רב-האי: התשובה היא פשוטה מאד: לפי תקנון הכנסת ישיבות הוועדות נקראות על-ידי אגאאא היושב-ראש וביוזמתו, או על-ידי שליח מחברי-הוועדה, או לפי דרישת הממשלה. הפעם היתה זו יוזמתו.

אשר לשאלה לפי איזה סעיף בתקנון נעשה הדבר - אין כל סעיף כזה. אלא, שם כתוב שבכל אותם המקרים שאין תקדימים ואין הוראות מחליטה בהם ועדת הכנסת. בהתאם לכך, וכדי לא להעמיד את החברים בפני מצבים בלתי צפויים מראש, חשבת לי לבכור לפני שאני מציע לנקוט בסנקציות, להתרות ולהזהיר אתכם.

אין כאן כל מקום לוויכוח פורמאליסטי. אם יהא צורך בכך, לא יהסס הרוב מלהציע שינויים בתקנון, כדי לשים קץ להופעות כאלו.

ת. טובי:

אתה כינסת את הצרת-הכנסת והזמנת אותנו.
(אני אינני חבר הוועדה) לבירור על התנהגות
בכנסת. בסדר-היום של ישיבת הוועדה כתוב היה "בירור", ואילו היום לא
הבאת כתב האשמה, אלא פסק-דין.

יושב-ראש ועדת הכנסת ושאי לכנס את הוועדה
ולהביא בפניה לדיון האשמה לגבי חבר-כנסת מסויים. אבל אתה כאן פסקת
דברים חמורים מאד. אמרת שהופעותינו גובלות עם האשמת בגידה וכי עברנו
את הגבול המותר, ופצ לא יהססו לשנות את התקנון ולנקוט בסנקציות. אני
מבין, שמקיימים בירור, נשמעות האשמות ברורות ונשמעת תשובה של החברים,
ורק לאחר זה מתקבלת החלטה. כך צריך לנהוג לפי התקנון, ואנחנו דורשים
כך לנהוג. אך אין להביא אותנו לכאן כדי להשמיע בפנינו פסק-דין של
יושב-ראש ועדה, שגם הוא חבר-כנסת, לפני שנתקיים בירור, לפני שהובהרו העניינים
אם זהו הנוהג - גם לי יש טענות חסרות לגבי הופעות של חברי אחרים וגם
אני יכול להטיח האשמות קשות כלפי חברי-כנסת שהתנהגו בצורה שאינה שונה
מזו שמאשימים אותנו; הם עברו על כל נוהג ונוהל בצורה מנומסת. אני מדבר
על חברי-הכנסת שרי, שפירא, כסה ולביא. אם מותר להתרות בנו, הרי גם אני
רשאי להתרות בחבר-הכנסת שפירא, אשר השתמש בביטוי, "התלין וישינסקי", כי
לדעתי דברים אלה עלולים לקלקל את יחסינו אמרוסיה, או שאני יכול לסעון
נגד חבר-הכנסת שלי, אשר אמר "נוציא אפכם פרובוקטורים ומרגלים". אלה הם
דברים חמורים מאד.

אני מציע, אלפני שהוועדה תקבל החלטה והיושב-
ראש יפסוק את דינו, לקיים בירור ולאפשר לנו להשמיע טענות גם לגבי חברי
כנסת אחרים. בירור כזה יוכל להביא מועלת לעבודת הכנסת בכללה.

היור ד. בר-רב-האי:

לא הוזמנתם לבירור ולא יהיה כאן בירור פנימי.
אמרת מה שאמרת. הזמנתי אתכם כדי להזהיר
אתכם ולהתרות, ואל תכניסו לכאן את חברי-הכנסת שפירא, שרי ואחרים. הם לא
הוזמנו לכאן ואין לנו כל טענות נגדם. אם יש לכם מה לומר להצטרפותכם -
תשעו זאת הוועדה. אך ישיבה זו לא תיפתח למערכה שניה של הכנסת. כאן
לא תהיה חזרה על אותם הדברים שהעזתם לומר שם. לא רק הכנסת, גם הוועדה
אינה מוכנה לשמוע דברים אלה. אני מזהיר אתכם, כי עליכם לשמור על מסגרת
מסוימת של דיבור גם בוועדה.

א. וילנסקה:

יושב-ראש ועדת הכנסת צריך היה לקרוא את
התקנון של הכנסת לפני שנאם את נאום הפתיחה
שלו. תקנון הכנסת אינו מקנה ליושב-ראש ועדת הכנסת סמכות להזהיר הזהרות
אגאאא על דעות פוליטיות שיש עליהם חילוקי דעות, על דעות פוליטיות אשר חולקות
על המדיניות של הממשלה הנוכחית או צעדים מסויימים של ממשלה זו. על כן
איננו מצטרפים ואיננו נכנסים כלל, בוועדת הכנסת, לבעא הפוליטית, כי זה
אינו עמוד לדיון, וזה לא יעמוד פה לדיון.

שמענו בכנסת ויכוח בין מר ברנשטיין ומר לבון,
ובעקבותיו נמחקו אי-אלה פסוקים מדבריו של מר ברנשטיין. ידוע בציבור
שישנם חילוקי דעות על עניינים מסויימים בין חבר-הכנסת בן-גוריון לבין ראש
הממשלה מר שרת - ולא יעלה על דעתו של יושב-ראש ועדת הכנסת להזהיר ולהתרות
בהם משום שהם חולקים על צעדים מסויימים של הממשלה, ומשום שיש להם דעה
פוליטית אחרת. ועדת הכנסת אין לה בכלל סמכות לדון ולהזהיר מישהו בפני
עדה פוליטית, אופוזיציונית לעמדה המסויימת של הממשלה.

על כן אני חושבת שגם על יושב-ראש ועדת הכנסת
חלים כל כללי התקנון והוא אינו יכול לבוא ולחדיע שהוא מזהיר הזהרות.
בשם מי? על סמך מה? יושב-ראש ועדת הכנסת אומר שהכנסת לא תסבול את הדברים
האלה - מי החליט על זה? מי נתן לו סמכות להכריז דבר כזה?

א. וילנסקה:
על-כן ועדת-הכנסת יכולה לדון רק לפי
התקנון, והוא מקנה לה סמכות לדון
בהופעות בלתי-פרלמנטריות - ויש הופעות כאלו שוועדת-הכנסת יכולה
לדון בהן. אין זוועדה יכולה לדון בחילוקי-דעות פוליטיים בממשלה
ובכנסת. העניינים רציניים מדי בשביל שיפתרו בדרך של אזהרה
בלתי-חוקית של יושב-ראש ועדת-הכנסת.

יושב-ראש ועדת-הכנסת אמר שחבר-הכנסת
טובי דיבר על משטרת ישראל. ודאי שהוא אמר דברים אלה. אם נשמעת
בכנסת עובדה שהיו מקרים של התעללות בתוך המשטרה, הרי זו חובתו של
שר המשטרה לחקור בענין, ואין לבוא ולהזהיר את חברי-הכנסת על שהם
טוענים נגד מקרים של התעללות. באיזו זכות בא מישהו ומזהיר בסרם
שחקר. כאשר הדבר ייחקר וכאשר יוכח שהעובדות אינן מתאימות למציאות
- אפשר לערער על-כך. אך הדבר לא נחקר ומדוע אני צריכה להאמין
לחבר-הכנסת בר-רב-האי אשר חושב שלא היה דבר כזה. אני רוצה שהדברים
ייחקרו ואין ליושב-ראש ועדת-הכנסת שום סמכות לבוא ולהזהיר. אנו
יושבים בפרלמנט וכל חבר-כנסת רשאי - חייב - לבוא ולהביא עובדות
ולהטיח ביקורת, אם יש כזאת. תובה מוטלת על השר לחקור. בזה
הענין אינו נגמר. אין לך כל זכות להזהיר. עליך לחקור תחילה.

אתה חושב שאפשר להשתמש בוועדה
של הכנסת כדי לנסות ולהפלות לרעה סיעות אופוזיציוניות. זה
לא יהיה!

יושב-ראש ועדת-הכנסת טוען נגד
צורת הופעתי. אני בכלל לא הופעתי. אין שום דבר בפרוטוקול.
אולי יש לי מה להזהיר מפני מחיקת בפרוטוקול?!

הכנסת אינה קואליציה. גם
בקואליציה יש חילוקי-דעות וגם במפלגות הקואליציה יש דעות שונות
ביסודן - לא סתם נואנסים. לא ייתכן, על-כן, לחשוב שאין דעות
שונות ביסודן בין קואליציה לבין אופוזיציה. אם חבר-הכנסת
שפירא חושב שאפשר להגיד בכנסת "התליין וישינסקי", חברים
אחרים יכולים לחשוב שיש בזה משום תפחת-איבה בין ישראל לבין
ברית-המועצות. זה לא ענין לבירור בוועדת-הכנסת. עמדות פוליטיות
אינן יכולות לעמוד לבירור בוועדת-הכנסת. ועדת-הכנסת יכולה
לדון בהתנהגות בלתי-פרלמנטרית של חברי-הכנסת מכל הסיעות,
ואנחנו נסכים לדון בהתנהגות כזאת, כאשר המדובר יהיה בכל הסיעות.

היו"ר ד. בר-רב-האי:
אני אצטרך להפסיק אותך. לא
ביקשתי את הסכמתך כאשר קראתי
לישיבה זו, ולא ביקשתי את הסכמתך את האזהרה.

א. וילנסקה:
לפני שבוע דרשה סיעה מסוימת -
בקול רם - תשובה מן הנשיאות.
לא ששעתי כל תגובה על זה. יש פה רצון מצד אנשים מסויימים
להשתמש בוועדת-הכנסת בכדי לנסות להשתיק את האופוזיציה
הדמוקרטית בכנסת. זה לא יהיה!

הצגת הדברים על-ידי יושב-ראש
ועדת-הכנסת אינה מסתמכת על התקנון והיא בלתי-חוקית. משום-כך
אני מציע להוריד אותה מסדר-היום.

א. ברמן:

לדעתי כל הענין הוא מוזר מאד מבחינה פורמליסטית וממחינה פרלמנטרית. עוד לא שמעתי, שליושב-ראש של ועדה זו תהיה זכות להזהיר ולגנות חברי-כנסת. כל אדם אוביקטיבי בוועדה זו, ללא הבדל מפלגה, מוכרח לומר שהדבר הזה חורג ממסגרת הסמכויות של הוועדה.

שמעתי את כל הנאומים של חברי-הכנסת וילנסקה וטובי. הם לא חרגו, בהופעותיהם הפוליטיות, מן המסגרת הפרלמנטרית. כאשר קיבלתי את ההזמנה אתמול, הייתי בטוח שנפלה כאן טעות דפוס, וכי המדובר כאן על התנהגותם של חברי-הכנסת שרי, שפירא, לביא, כסה וברגר. חש בתי כך, משום שקראתי את כל הפרוטוקולים של הישיבות בשבוע שעבר וגם שמעתי את מה שנאמר בהם. לאחר נאומי, כאשר אגב הנרי הזכרתי גם את המעצרים בירושלים בקשר להפגנה נגד ביהם, צעק חבר-הכנסת שרי "מרגלים, בוגדים וסוכנים". לא שמעתי כל תגובה על כך מצד היושב-ראש, וגם יושב-ראש ועדת הכנסת לא אמר היום שלא ייתכן שיאמרו דברים כאלה. שמעתי גם את דבריו של חבר-הכנסת יעקב שפירא "את/ך בצדו של התלין והשינסקי", לחברת-הכנסת וילנסקה. האם הגיב על כך היושב-ראש או האם הגיבה נשיאות הכנסת?

וכאשר, לאחר נאומו של חבר-הכנסת סנה - ועל מה הוא דיבר? על ענינים סניטריים, תמותה של תינוקות וכל זה על סמך מסמכים דשמיים - אחרי נאומו שמענו מפיו של חבר-הכנסת ברגר את המלה "פרובוקטור מקצועי" - זה ביטוי פרלמנטרי בהחלט ואילו חבר-הכנסת כסה צעק "חלאת הדור", "חלאת המין האנושי". האם אלה ביטויים פרלמנטריים? האם הגיבה על כך נשיאות הכנסת?

אתם באים היום באזהרות והתראות וגיבויים - זה עובר כל גבול, זה השיא.

אין זו רק עמדתנו. זוהי גם התגובה של עתון שאינו משתייך למק"י "הארץ" בקשר לתגובתכם, שאין זו אלא היסטריה. האם אנו צריכים לשבת ולדרון כאן בהופעות של היסטריה בכנסת?

אנו רואים בעמדתו של יושב-ראש ועדת הכנסת התנקשות חמורה בחופש הדיבור של חברי-הכנסת מעל במת הכנסת; זהו נסיון של סתימת-פה. אנו אומרים את הדברים האלה בגלוי: לא בשלים עם עמדה כזאת. חופש הדיבור מוכרח להיות ואנו ניאבק נגד כל נסיון של התנקשות בחופש הדיבור.

ס. סנה:

אינני חבר הוועדה ועל כן אדבר רק בענין הנוגע לי. לא כדי להצטדק, מפני שאינני רואה את עצמי כנאשם ואינני רואה מי המנשאים ומי שיש לו זכות להיות המנשאים, אלא כדי להוכיח את צדקתי.

יכולה להיות תרעומת על אחד משלושה הדברים שהיו קשורים בהופעתי:

א. לתוכן דברי, ויושב-ראש הוועדה אמר שהם גובלים בבגידה; ב. התנהגותי בזמן אי-השקט או השערוריה; ג. התנהגותי כלפי סמכות היושב-ראש. ואני רוצה לנתח את הדבר.

אי-אפשר לנתק את השערוריה מן המלים שקדמו לה. כסובן, כאשר אני מופיע בדיון בתקציב הבריאות אין אתי כל המסמכים. אבל כאשר השר אמר לי שאני אומר לא אמת, בוקתי את הדבר. אני מחזיק בידי עכשיו את הירחון הסטטיסטי האחרון, לחודש מרץ 1954, בו נאמר שהתמותה של ילדים יהודים היא 35 ל-1000, ושל האחרים היא 60 ל-1000. אמרתי גם שבשנים הקודמות הפרש לא היה כל-כך גדול: בשנת 1951 היה 39 ל-1000, אצל היהודים ו-48 ל-1000 אצל הערבים. אצל היהודים האחרון ירד מ-39 ל-35 ואצל הערבים הוא עלה מ-48 ל-60. ואמרתי, שמכאן המסקנה שיש להזריק את כספי הבריאות לנקודות התורפה האלה, ששם המצב יותר גרוע. מה החטא? אני חושב שאמרתי דברים של טעם וכאן התחיל הסקנדל. האם אמר שאיני יודע את האמת או שאני מורד באמת. אני הבאתי את הדברים האלה ממסך שהשר אחדאי לו. קם חבר-הכנסת כסה וצעק שמה שאני אומר זו שיטנה. לא אני הנחנתי בין יהודים לערבים - כך הבחינה הממשלה בפרסום הסטטיסטי שלה.

מ. סנה:

ב. עצם ההבחנה בין הסקטור היהודי לבין הסקטור הערבי אינה המצאה שלי, אלא המצאה של משרד ראש הממשלה. על-סמך הנתונים שקבלתי - הסקתי מסקנה. אם משהו קורא לזה שיטנה, הוא הגורם לשערוריה. הדברים שאמרתי היו דברים מבוססים על אמת סטטיסטית ממשלתית והמסקנה היתה קונסטרוקטיבית ללא שום פגם. אני טוען שאלה הממונים על הנוהג הטוב בכנסת, הנשיאות וועדת-הכנסת, חייבים לדעתי לבאוק לכך שהתגובה תהיה תרבותית ולא פראית. ייתכן שהדברים האלה אינם נעימים לממשלה, אבל לא היתה כל רשות לקום וללוות את הדברים בצעקה. וכבר ציין חבר-הכנסת ברמן, שגם עתון שאינו עתוננו ואפילו משתייך לעתונות עוינת לנו, אמר דברים אלה. מה רגשתם? אין מוסד אוביקטיבי בעולם שיוכל לומר שהדברים שלי יכלו לגרום להתלקחות יצרים.

אני הקתמשתני בביטוי "אתם מחרחרי מלחמה", לגבי אלה שצעקו. האם אין זה נכון שבשעה שחבר-כנסת מסויים, לא אקרא בשמו, הסביר בנחת מעל במת-הכנסת שלטובת הבטחון יותר טובה מלחמה גדולה חזיתית יזומה על-ידינו בשעת כושר מאשר מלחמת גורילה, אני יכול לומר שהאיש הזה ממליץ על מלחמה?

אין זו רק דעה של סיעת מקי' וסיעת שמאל. מר ברנשטיין הודיע שהממשלה החליטה אחרת. זה נמחק מן הפרוטוקול, אבל לא מן הזכרון. אין זה רק ענין שחבר-הכנסת החליטו כך, אלא גם הממשלה החליטה. אם קוראים לאנשים שמיעצים לחברי-כנסת לפתח במלחמה "מחרחרי מלחמה" זאת עובדה. זה ביטוי פרלמנטרי. יש אנשים שאולי מתגאים בזה. על-כל-פנים זה מהאים לתוכן דבריהם, המופיעים בפרוטוקול. אי-אפשר לומר כאן שהביטוי הוא בלתי-פרלמנטרי. גם היושב-ראש לא העיר לי שאלה אינם דברים פרלמנטריים. ייתכן, שאילו העיר לי היושב-ראש כך, הייתי מחליף אותו בביטוי אחר. אך הוא לא העיר לי.

תוכן דברי לתקציב הכריאות היה בסדר גמור. כאשר קראתי את המלים "מחרחרי מלחמה" לא התכוונתי לכלל ישראל, אלא לאותם שני הצדדים שסיסעו אותי. קודם-כל משום שאיני יושב כך, ושנית משום שאני יושב שהרוב המכריע בעם הוא נגד מלחמה. אני גם כותב מאמרים מחוץ לכנסת בענין זה.

לגבי התנהגותי כלפי היושב-ראש: אינני אומר שלא הייתי נלהב כאשר צעקו כלפי ביטויים, שאינני רוצה לנבל את פלהזור עליהם. כאשר היושב-ראש קרא אותי פעמיים לסדר, הפסקתי את דברי וירדתי מעל הבמה. כלפי היושב-ראש נהגתי במשמעת, כי יש תקנון. כאשר הוא קרא אותי לסדר בפעם השנייה, נשמעתי לו בלי אומר ודברים.

אני רוצה לדעת במה לא נהגתי נכון, לא כדי להצטרק, אלא כדי להוכיח את צדקתי.

בהזדמנות בואי לוועדה זו, ברצוני לומר, כאחד מחברי-הכנסת וכחבר הסיעה שלנו, שאנחנו מקפידים ושוקדים על סמכויות וריבונות הכנסת, כנגד אלה שרוצים להחנקש בה, וגם בנוהג בפרלמנטרי. יש לדברים האלה בעיני לא פחות ערך מאשר בעיני חברי-כנסת אחרים. אני חרד לזה שהכנסת תשמור על ריבונותה ותשמור על תחומים מקובלים של נוהג נאה. אני לא השתמשתי בשום ביטויים שצריך להעיר עליהם. עוד לא קרה שהיושב-ראש יגיד לי שהביטוי שלי לא היה בסדר, אף-על-פי שבמשך שש שנים לא הייתי מתומכי הממשלה - וזה גם משום שאני שוקל את זה לגבי הכנסת בכלל וגם לגבי עצמי.

אני רוצה לדעת על מה מזהירים אותי. אני יודע על מה. אנו שתי סיעות בכנסת שעמדתנו, דעתנו, העובדה שאנחנו קיימים פה מרגיזים את הרוב את הממשלה. אך אתם מרגיזים אותנו. פה לא יכול להיות דיון לגופו של ענין, אלא רק על עבירות על התקנון.

ס. סנה: היושב-ראש אמר שהוא חושב שיש לשנות את התקנון. זו זכותו. צריך להציע שינוי, צריך להתקיים בירור, והכנסת צריכה לאשר את השינוי. אבל כל עוד התקנון הזה קיים, הוא מחייב. אני רוצה לדעת על-פני איזה סעיף של התקנון עברתי עבירה, ואני רוצה לדעת מי תובע אותי - הנשיאות או ועדת-הכנסת.

אני חושב שהופעתי היתה פרלמנטרית. אני חושב שהתגובה היתה בלתי-פרלמנטרית. לי עשו שעווריה. אני לא עשיתי אותה. דברי לא יכלו לשמש עילה לשעווריה. אדרבא, אתם אינכם בסדר. אני חושב שצריך לבקש ממני סליחה על שהטריחו אותי לכאן.

ומכיון שאני כאן, אני רוצה לעמוד על עוד נקודה אחת. המצב הפוליטי והכלכלי בארץ מחריף והחרפתו מקבלת את ביטויה ובנואתה גם בתוך הכנסת והדבר הזה מחייב לשמור היטב על צורת הדיונים בכנסת מצד כולם. אלה המתקוממים נגד מדיניות הממשלה ונגד המציאות צריכים לבטא את טעמם בצורה שחוקי הכנסת מרשים זאת. במידה שזה נוגע לנו, אנחנו נהגנו, נוהגים וננהג כך. אבל זה מחייב את האחרים למציאות, עליהם להתרגל לשמוע ביקורת, ולשמוע אותה במשמעת וכלי התפרצות וגינויים כאלה. דבר קל מאד הוא להפוך את הכתובת ולזרוק את המלים של בוגדים וסוכנים לצד שכנגד. לדעתי, יש הרבה יותר ביסוס לזה. אם מוסדות הכנסת יגיעו לידי כך, כפי שעלול לקרות, שהיושב-ראש ייכשל - אני מניח שעוד לא נכשל - ויטשטש את הגבול בין יחסו הסובייקטיבי-פוליטי להופעות שונות בכנסת - שזאת זכותו - אבל אם הוא יערבב את יחסו הסובייקטיבי-פוליטי עם סמכותו לגבי הנוהג ושטירת התקנון - הכנסת תהרס אז. אם הופעה שאינה עריבה לטעמו של הרוב, אם כי היא בהתאם לתקנון - תגונה; אם עמדתו של הרוב, אם כי היא בניגוד לתקנון - תראה חוקית - נהרסת הכנסת. ופירושו של דבר, כי כל המאבק הציבורי יצטרך לקבל את ביטויו אך ורק מחוץ לכנסת. אתם רוצים בזה? תוכלו לקבל את זה - אך אני לא ממליץ על-כך. אני ממליץ על זה שהכנסת תשמר עם חופש דעה חריפה ואמיתית, אבל מוכנסת לתוך אפיקים של החוק והתקנון. אני ממליץ לשמור על-כך.

טענת נגד חבר-הכנסת טובי בענין המשטרה. שלשום קרה דבר כזה: בית-המשפט שחרר את העצורים בקשר להפגנה נגד ביהם, ואילו המשטרה החזיקה בהם ועצרה אותם ללא חוק. מתחילה שרירות. ובמקום שמתחילה שרירות ונפסקים אפילו התחומים החוקיים - מזמנים עבירות על החוק.

על-כן, אני מסכם ואומר: אין נגדי שום טענה. אין מה להצטרף. הופעתי היתה בסדר גמור סאלף עד תו. אין שום סמכות להזמין אותי ולטעון נגדי.

ב. אזניה: אני רוצה להקדים את הצעתי הבאה:

ועדת-הכנסת מגנה חריפות את הופעותיהם של חברי-הכנסת וילנסקה, טובי וסנה מעל/במת הכנסת בא בהאשימם את מדינת-ישראל, הנתונה במצור בטחוני ופוליטי, כי היא מחרחרת מלחמה ומכינה מלחמה. ועדת-הכנסת מתרה בהם לחדול מזה ומזהירה כי הכנסת תאמץ בכל האמצעים כדי להפסיק דיבור בוגדני זה.

אני רוצה להגיד לחברי ועדת-הכנסת על מה לפי דעתי מדובר בכל הפרשה הזאת שאנחנו מגוללים. לא מדובר פה על התנהגות פרלמנטרית או לא פרלמנטרית, לא מדובר פה על הקמת שעווררות או אי-הקמתן. מדובר פה על הרגזה של הרוב על-ידי המיעוט בענינים שיש בהם הסתה גזעית בפנים ישראל.

מדובר פה על ענין בטחוני ופוליטי של
מדינת ישראל במאבקה ובקעמירתה על נפשה

ב. אזניה:

כלפי חוץ.

חבר-הכנסת סנה טוען שהוא בכלל הגיע
לביטויים שלו לאחר קריאה בלתי-פרלמנטרית של חבר-הכנסת כסה. והרי
הוא יודע שאת חבר-הכנסת טובי איש לא הפסיק בכל שעת דיבורו; הוא
היה שקט ומתון וטיים את דבריו באמרו: "אנחנו מציעים שהממשלה
תנטוש את מרוץ הזיון, את מדיניות הכנס המלחמה בשרות האימפריאליזם
האפריקני".

חבר-הכנסת סנה אמר שהתפרצות זו היא חלק
מן ההסתה הלאומנית למלחמה, והוא אמר "אתם מחרחרי מלחמה". זה
לגמרי לא חדש; הוא אמר את הדבר הזה חמש-שש פעמים מתוך רוגז או בשקט.

חברת-הכנסת וילנסקה - אמנם דבריה זכו
למחיקה מן הפרוטוקול. (א. וילנסקה: על-סמך איזו הוראה?) זה אינו
עניני ואינו נוגע בו עתה, תציעי לדון בזה - ואז נדון. אבל, חברת
הכנסת וילנסקה רוצה לזכות מזה שדבריה נמחקו. היא אמרה שכוחות יהודים
התנפלו וכו'.

אני מצרף את שלושת הדברים האלה ואומר שייחכן
שזה מקרה, אבל אנו חושבים שיש כאן קו. ומהו הקו? הקו של הסיעה
הקומוניסטית הישראלית וסיעת השמאל הסוציאליסטי החדש הוא, להשליך על
מדינת-ישראל הנתונה במצור כלפי שכנותיה והנתונה במצור פוליטי בעולם
כולו, שלא היא הנתקפת, אלא היא התוקפת. במערכה הפוליטית לגבי מדינה
קטנה כזאת כמדינת ישראל הנמצאת במצור גאוגרפי כזה ובמצור עולמי כזה -
ההלשנה הזאת על מדינה כזאת היא כשכילה תקיעה של סכין בגבה בעמדה
בגב אל הקיר בעמידתה על עצם קיומה.

כאן חברי הסיעה הקומוניסטית הישראלית וחברי
סיעת השמאל הסוציאליסטי מקדימים בהלשנתם איזה שהוא צו מגבוה. אני אומר:
הם מלשינים עלינו בפני מעצמות העולם, גם בפני ברית-המועצות. אני
עוקב אחרי כל מה שנציגי ברית-המועצות אומרים. הם, עלינו, את זה לא
אמרו. לא הייתי חושב - אינני רוצה שתחשדו בי במה שאין בי - לא אני
חושב שברית המועצות תלויה בזה שמק'י וסיעת שמאל אומרים לה; לא מפיהם
היא חיה. אבל זה נאמר מעל פפת הכנסת והכנסת זה מכשיר של מדינת
ישראל לקיומה, להתגוננותה, לעמידתה בפני העולם. אם הכנסת על אמירה
כזאת, פעם, פעמיים ושלוש, ככנסת תעבור על זה - לא יאמרו לנו שזהו
פרי של החופש הפרלמנטרי, אלא יגידו לנו שכנראה שאצלכם אמירה כזאת,
שאתם מחרחרי מלחמה ומכיני מלחמה, אינה נתקלת בשום התנגדות. זאת
אומרת, כי אמנם זהו מצב הדברים.

זאת אומרת שבמלחמה הפוליטית שהיא מלחמה
בטחונית - כי המלחמה הפוליטית אצלנו היא מלחמה על עזרת העולם לנו
בעמידתנו מול התקפות בלתי-פוסקות של הארצות השכנות - הכנסת לא תוכל
העבור על דיבור כזה. ואם היא מבחינת חופש הדיבור הפרלמנטרי לא
תאסור דיבור כזה, הריהי מזדהה עם הסכיס בגב שנועצים. במדינת ישראל
השותתת דב, אשר במלחמת ברילה בלתי-פוסקת ובמצור כלכלי זוממים
להעבירה מן העולם. איזה פרלמנטריזם יכול בכלל להיות מומצא שהוא
יחייב מדינה בעמידה כזאת עם הגב אל הקיר להנזר מכל התנגדות מפני שיש
חופש דיבור? דיבור זה אינו אלא מעשה פוליטי והוא מעשה בוגדני.
פעמיים אין לנו במה שלנו. רק פעם אחת יש לנו במה כזאת. העולם
לא יגיד, במקרה הטוב ביותר, מה שאנחנו יכולים להגיד על עמידתנו
על הנפש, על-ידי זה שדיבורנו ישוסע מבפנים ואנחנו נקבל את זה כפרלמנטרי,
כמותר, כביטוי של חופש הדיבור, ואם לנו לא יינתן להגיד מה היא מהות
עמידתנו על הנפש - תחלש התגוננותנו הפוליטית; ז.א. שכוח השכנוע של
מדינת ישראל ייחלש; ז.א. שייחלש נסיוננו לשכנע את העולם שאנחנו
מוכנים כל רגע לשלום יציב על בסיס של חוזי שכיתה הנשק, ושלא אנחנו
מערערים את מערכת חוזי שכיתה הנשק, אלא אויבנו.

ב. אזניה:

אבל, כאשר דבר זה נאמר ומתפרסם בכנסת ישראל, שהיא העדה הנאמנה ביותר על מה שמתרחש בתוכה; אם כנסת-ישראל תקבל את ההנחה שזה אחד מן הדיבורים הפרלמנטריים הרגילים - האבקותה הנואשת על קיומה, נחלשת על-ידי זה. ואם הדברים נאמרים בשקט האופי הפוליטי הבוגדני שבהם בולט יותר. לא יתכן שחבר-הכנסת סנה יאמר לי בהזדמנות זו שכאשר הוא אומר "אתם" הוא מתכוון לא לכל הבית, אלא לחלק מסוים בו, וה"אתם" הזה הוא לרצונו ולמקומו. פעם זה למשטעים פרלמנטריים שמפסיקים אותו מצד ימין ופעם זה מצד שמאל. והוא - יצא מזה נקי, כי הוא לא אמר "מדינת ישראל" אלא "אתם".

אבל כאשר חבר-הכנסת טובי אומר שהממשלה תנטוש את מדיניות הכנסת המלחמה, זה כבר לא "אתם", זה אינו אנונימי.

חבר-הכנסת סנה מוצא לי אפשרות נוספת של התחמקות מאחריות פוליטית על האשמת מדינת ישראל בתוקפנות ובהכנת מלחמה - הוא אומר: "לא המדינה אלא הממשלה". הממשלה יכולה להתחלף. ואני מניין שזה חלום בלהות שלו. אבל אני מדבר על ענין אחר לגמרי. בינתיים, המדינה מתנהלת על-ידי הממשלה הזאת והאמצעות השכנות מתקיפות אותנו לא בתקופה שחזרה אותה בעיני רוחו חבר-הכנסת סנה, אלא בתקופה שהמדינה מתנהלת על-ידי הממשלה הזאת, והתבוננותה הבטחונית והמדינית מתחוללת בתחומי המדינה בתקופה שהיא מתנהלת על-ידי הממשלה הזאת. אם כך, מה חשוב אם אומר לי שאנחנו לא מתכוונים שכל ממשלה בישראל היא מחרחרת מלחמה, תבוא פעם ממשלה אחרת - אבל אנחנו עומדים עכשו על נפשנו, וכאשר אני אומר לך ש זה דיבור בוגדני בממשלה זו, הרי זה משום שאתה פוגע בפתיגנותה של המדינה על-ידי ממשלתה זו. אין לנו שתי ממשלות במדינה.

נוציא כרגע את כל שאר הדברים שהם לגמרי לא ענייני, ועל בערוב את זה שאנחנו רוגזים על הופעות פרובוקטיביות של חברי-כנסת אלה או אחרים בכל מיני שטחים. בכל מיני שטחים זה מרגיז או לא מרגיז. אבל כאשר מתקיפים את המדינה, את הממשלה, ומבפנים בוקע קול "לא, אתם מתקיפים ומכינים מלחמה" - זו פגיעה בטאמץ למצוא עזרה בעולם נגד המתקיפים.

אשר לשאלה איפה זה כתוב בתקנון - זה כתוב בשני מקומות: א. באותו מקום שכתוב שהכנסת יכולה להגיב על פגיעות בכבודה; ב. לא כל מה שלא היה אסור שיהיה, אלא להיפך: כל מה שלא היה צריך להחליט עליו אם מותר שיהיה בתחומים של קיום משטר פרלמנטרי.

אני חייב לגברת חוב קטן: אני אומר: חפסיקו בדבר אחר - חפסיקו בהפסקות דיבור כלפי נואמים שלנו. אגב, אין זה נוגע לסעיף הברון עתה, פעם אמרתי לכם מעל במת הכנסת "זה לא יכול להיות". חפסיקו את הדבר הבלתי-נסבל, שבכנסת, מרוב פרלמנטריזם נציגי הדוב לא יוכלו לדבר בלי הפסקות. אך זו אינה תשובה לכל שאר העניינים, כי על סדר היום עומדת שאלה אחרת, ורק זו בלבד.

י. רפאל:

בדבריו האחרונים של חבר-הכנסת סנה אני מוצא בקורת-אחידה לאפשרות של הבנה הדדית כאן. חבר-הכנסת סנה אמר שצריך לשמור על התקנון וצריכה להיות איזון הבנה הדדית מה כן ומה לא. לכן יש אולי ערך לומר בענין זה כמה מלים. אני בעד חופש דיבור נציבור, ועל-אחת-כמה-וכמה בכנסת. בשביל זה קרואים חברי-הכנסת שנשלחו על-ידי שולחנים שיגידו מה שהם חושבים לנכון להגיד בהשקפתם, וברור שהמתנגדים אינם מרוצים מדברים אלה.

כאשר חברים אמרים דברים שהם מרגיזים מאד ומנוגדים מאד להשקפתי אינני נוהג להפריע ולהתרגז, כי שליחותם של אלה היא להגיד את מה שהם אומרים. אבל ישנם דברים שהם חורגים מאותו החופש. ישנם דברים שהם לא רק מרגיזים אלא שהם מביאים נזק לפי הארכת הזולת.

י. רפאל:

מדברים כאלה צריך להמנע, ויש זמנים שדברים מסוימים אין להגיד אותם. כלומר, שבימים כתיקונם אותם הדברים אינם עלולים להביא נזק, אבל יש זמנים ויש נסיבות ותנאים מסוימים שאותם הדברים הנסכלים ושצריך לסבול אותם בימים רגילים, באותם הימים קשה לסבול אותם. כי אמנם יש חוקיות, אבל יש גם הגינות, וההגינות היא מכמה וכמה בחינות. קודם-כל צריך להביא בחשבון שיש דברים שהמתנגד שלך אינו יכול להיות כל-כך חפשי לגביהם כמוך. אני מדבר אל חבר-הכנסת סנה ויתר החברים, שהם חפשים לגמרי מכל רסן והמתנגד שלהם הוא כבול מחוק אחריות. מידת ההגינות מתייבת אותך להתחשב בזה. אתן לכם דוגמא: לפי החוק מותר היה לחבר הכנסת סנה להגיד מה שאמר; אך בשעה שהיציב היה מלא חיילים וקצינים, הוא מנצל את נוכחותם, כאשר הם נתונים במצבים ובשליחויות כאלה ומביא על-ידי זה במכוון להתפרצות כזאת. אם לפי החוק זה מותר - הרי לפי מידת ההגינות זה אסור, כי אין זה הגון לומר בפני יציב מלא חיילים שסיכון תייהם הוא חרחוק מלחמה. חבר-הכנסת סנה יכול לומר לי שלא אמר את הדברים האלה דוקא משום שהיה יציב מלא חיילים, אבל כאשר אני ראיתי את החיילים והקצינים, התעורר בי החשד הזה - וזה מותר לי.

ועוד דוגמא: חבר-הכנסת טובי הוא אורח בכנסת לעתים רחוקות. זה מותר לו לפי החוק. אבל אין זה הגון לבוא רק לשם הקמת צעקות והתפרצות. אתם יכולים לעקוב אחר נוכחותו בכנסת, ותווכחו כי רק בשעה שיש איזון מתיחות ושמחה סביב ענין מסוים - הוא בא לפי החוק זה מותר לו; לפי ההגינות, אם רוצים שתהיה הבנה הדדית - אני מפקפק אם זה מותר. למשל, לפני שבוע התנגדה סיעת חרות לענין אחד, והיא עמדה על התנגדותה. זכותם לעמוד על-כך, כל זמן שאינם מורגים מן המסגרת החוקית, ואני יכולתי גם להכין שלחף כזה, לפי הערכתם, הוא לשובת הענין. אבל יכולתי להעריך את ההיפך, ובכל-זאת זה לא הוציא אותי מן הכלים. אבל, העובדה שחבר-הכנסת טובי בא, לצורך או שלא לצורך, כדי להגביר מהומה, הוציאה אותי מן הכלים. אני מפקפק מאד אם התנהגות כזאת היא כהתאם לחוקי ההגינות.

יש כמה וכמה דברים שהם אינם בלתי-נסבלים. ומה הם הדברים? ובענין זה אתה תסכים אתי - דברים המגבירים את המתח בינך לבין השכנים - אלה הם בלתי-נסבלים. או, דברים המעוררים את רוגזו של חלק אחד של האוכלוסייה על חלק שני שלה; גם לדעתך, ולדעת כל אחד ואחד בכנסת אין הם רצויים. הוא הדין לגבי דברים הפוגעים ברגשות הזולת. אין חוק שאוסר לומר דברים כאלה, ואף-על-פי-כן כל אחד מבין שאסור להגיד דברים כאלה. זו אינה פוליטיקה, זה אינו הוגן וזה אינו בסדר. ובכל ההו פעות שלכם נכללו כל 3 הדברים האלה. אם אתם אומרים ששופכים דם של חפים מפשע, זה פוגע ברגשות של מי שחושב אחרת. הפעם הדברים האלה היו אסורים.

אינני רוצה להפנס לוויכוח עם חבר-הכנסת סנה בענין הסטיסטיקה, כי גם היא מזוייפת, וגם הוא יודע זאת. אם אתה תשווה את אחוז התמותה של ילדי הערבים לפני כמה שנים ועכשו - ברור שהאחוז יורד, אך אם אתה עושה השוואה עם היהודים, התמונה שוב אחרת. ידוע לכולנו, וגם לערבים, שהתמותה בין ילדיהם ירדה. אבל מבלי להכנס לעצם הענין, אין להעלות בימים כאלה, שיש יחסים מתוחים עם שכנים, ויש חלק של האוכלוסייה שהוא ערבי ויש לשמור עליו במסגרת המדינה, דוקא דברים כאלה. יש בזה משום חריגה מסוימת ממסגת המותר, אך-אף-פי שאין החוק אוסר זאת. לא שמעתי את תגובת היושב-ראש אך אני חושב שפמחינת הזמן ופמחינת המקום - הכנסת - עברתם את גבול המותר.

י. רפאל:

אשר לשאלה אם ועדת-הכנסת מוסמכת לדון בזה - הרי אין ענין רציני כזה פחות-ערך מכל ענין פרודוראלי אחד שמובא לוועדת-הכנסת. איזה מוסד אחד, אם לא ועדת-הכנסת, יכול לדון בפגיעות כאלו בנבטחון? גם לא הוצעו כאן כל אנשים, אלא הושמעה אזהרה. קראו לכם וביקשו מכם, בעתיד, לשמור על המסגרת הנאותה, יחד עם כולנו. (ב. אידלסון: מה השותפות הזו?) כנסת היא כנסת, ואם אתה רוצה או אינך רוצה, אתה יושב בכנסת אחת עם האחרים. עליכם לקבל אזהרה זו ולנהוג לפיה בעתיד.

י. הררי:

לא הייתי כאן כאשר קרו כל הדברים האלה, ואני יכול רק לשפוט לפי מה שמובא לוועדה. ידעתי שהדבר יובא לכאן, והתייעצתי עם שנים מחברי סיעתי.

אני מצטער שלא אוכל להסכים לדעת הדוב בוועדה זו. אם התלונה היא על הפרת התקנון או אי-משמעת ליושב-ראש, או הפרעת נאומים, או הפרעת סדרי הכנסת - כל אלה נמצאים בסמכותה של ועדת הכנסת. אבל כאן מתלוננים על רוח הדברים, ניסוחם והשימוש במלים או ביטויים סטוימיים. לזה, בשום פנים ואופן אינני יכול להסכים. אני מתנגד בהחלט למה שאמרתם שם אומרים, ויש לי דעה ברורה מדוע הם אומרים זאת. אני, אגב, חושב שהפעם הם טעו והם מנוגדים לגמרי למעצמה הגדולה, המזרחית, אשר מעוניינת במלחמה במזרח הקרוב. אבל אין זה נוגע לכנסת.

אינני יכול להסכים לזה שאנחנו, הרוב, נקבל החלטה, כפי שמציע אותה חבר-הכנסת אזניה, ונזהיר אותם מלהשתמש בביטויים כאלה, שאנחנו, הרוב, נחליט מה מותר להגיד בכנסת ומה אסור, מה הם הדברים שמרגיזים ומה הם הדברים שאינם מרגיזים אותנו. לא פעם התנגזתי כבר על-ידי דברים שנאמרו על-ידי סיעת מק"י, ובכל-זאת אף-פעם לא הוצעה הצעה כזו. האם עד עכשו זה היה כשר? ופתאום עכשו אתה בא ואומר, שאיננו יכולים להרשות דיבורים כאלה, ולא יתכן שיאמרו שהכנסת עברה עליהם בשתיקה. הכנסת עברה בשתיקה על דברים כאלה 5 שנים; הכנסת בנויה כך שכל אחד מ-120 חבריה אומר את אשר הוא חושב, וזה אינו מחייב את הכנסת. (ע. מימון: מדובר על בגידה?) אתם אומרים עכשו שמה שנאמר כאן זו בגידה. נאמרו הרבה דברים, וזו היא הקובע מתי מתחילה בגידה ומתי היא נגמרת. (ב. אזניה: אלה שעומרים במערכה). הרוב תמיד יחליט שלמיעוט מותר לומר רק דברים סטוימיים ולא יותר, מפני שמכאן ואילך זה מרגיז אותנו?

אתה אסרת דברים נכונים מאד מפנינה

פוליטית ומדינית. אבל את כל זה צריך להגיד בכנסת, בנאומים. ואם אתה תקבל החלטה שאסור להם לדבר כך בכנסת - האם הם יפסיקו לדבר ולכתוב כך מחוץ לכתלי הכנסת? מחוץ לכנסת הם יכולים לדבר ולכתוב כל מה שהם רוצים.

אם אתם רוצים על חופש הביטוי בכנסת, וכל זמן שהמדינה הזאת די חזקה והמוסד שלה די רם, כרי שהיא תוכל להרשות לעצמה לשמור על חופש הביטוי, יש לתת לאנשים אלה לומר כל מה שהם חושבים, עד שיסתאבו. לכן, אי-אפשר לתמוך בהצעתו של חבר-הכנסת אזניה, כי אם כל נואם בכנסת, מבלי שיחרוג מן המסגרת הפרלמנטרית הקבועה, יועמד בפני ועדת-הכנסת לדון, ודבריו יפורשו כאילו עבר את הגבול - מי יקבע מה זה הגבול, ומי יקבע איזה דברים נחשבים לבגידה ואיזה אינם נחשבים לבגידה? יתכן מאד, שיגיע יום, שמדינת ישראל תצטרך, באמצעות תקנות שעת חרום, לאסור מפלגות סטוימות ולעצור אנשים המפיצים דעות מנוגדות למשטר. אך כל הדברים האלה יכולים להעשות רק על-ידי חוק ברור, ולא כהחלטה של הרוב בוועדה זו. היום יחליט הרוב שמלבד סטוימת אסורה, מחר הוא יחליט על מלה אחרת. היום הדבר נוגע לסיעת מק"י מחר זה יהיה לגבי הפועל המזרחי. האם משום שראש הממשלה אמר "אתם שונאים את מדינת ישראל" מותר לומר מלים אלו, ואין הם נחשבים לבגידה? אבל אם חבר-הכנסת סנה אומר מלים כאלו, זה אסור? כל זמן שאנחנו, מתגאים שחברי מק"י יכולים לומר כל מה שהם רוצים ואנחנו יכולים לענות להם כפי רצוננו - איננו יכולים לקבל את ההצעה שמציע חבר-הכנסת אזניה. יתכן שיגיע יום שנצטרך להפסיק את החופש הזה, אבל אז ייעשה הדבר על-ידי חוק ולא על-ידי החלטה של ועדת-הכנסת, שהיא אינה ועדת-צנזורה על דברים שנאמרים בכנסת.

ע. איכילוב:
בהזדמנויות רבות החלפנו דעות בוועדת-הכנסת על זכויותיהם של חברי-הכנסת. במידה שהדברים נגעו אמנם לזכויותיהם המיוחדות של חברי-הכנסת, דומני שלא היינו מחולקים לאופוזיציה וקואליציה. כל חברי-הכנסת הצטרפו לתביעה לשמור על חסינות חברי-הכנסת. אך אין זה הנושא העומד היום לדיון.

במידה שחבר-הכנסת סנה רצה להוכיח שמכחינת הפרוצדורה המוגדרת של עבודת הכנסת, אין להאשים אותו - הוא צדק ואיני חולק עליו. חבר-הכנסת הררי צודק באמרו שגם בעבר היו הופעות של חברי הסיעה הקומוניסטית שלא צריך היה לעבור עליהם בשתיקה - ואז לא באו ולא העלו לדיון את הדברים המרגיזים שנאמרו על-ידם. מדוע? היה מקרה אחד, שלדעתי הוא חמור מאד; ענין זה ניצל מדיון כתוצאה מתנאים של אי-תרגום לשפה המדוברת בכנסת. אינני יודע איך נוכל לקבל היום החלטה, אבל אני יודע שהכרחי שהדברים יקבלו ביטוי שלם ומלא, וצודק חבר-הכנסת סנה שיש להכריע בין קונסטיטוציה ותקנון לבין הווי פוליטי. אבל כאן אין בעיה של הווי פוליטי.

אני אומר את הדברים בצורה השפוטה ביותר. אני מכיר בזכויותיהם של אזרחים בני-עמי להיות בעלי חקפה קומוניסטית. אך אני לא מכיר בזכותו של אף אזרח לא לשמור אמונים למדינה. יש רשות לכל חבר-כנסת לתקוף בצורה הפרלמנטרית אבל החריפה ביותר את הממשלה. אין רשות לשום חבר-כנסת לחקוף את המדינה. והשאלה היא: האם הדברים שנאמרו באותה ישיבה היו נגד המדינה או לא, ולא אם הם היו ביטוי לתפישה פוליטית של המפלגה הקומוניסטית נגד הממשלה.

וכאן אני מוכרח לומר לחבר-הכנסת הררי: אתה לא היית בישיבות אלו. בשבועיים האחרונים, כאשר כל היישוב עמד על רגליו לא רק משום שנהרגו 12 איש, והייתה הרגשה של מתח מן הפגיעה החמורה ביותר בכל הסביבה, בשעה שיום-יום כל תחנות השידור בעולם לא דיברו על המלחמה בהודו-סין או על הילוקי-הדעות בין מזרח גרמניה למערבה, אלא דיברו על ישראל וטענו שאנו צועקים שמתקלפים אותנו בשעה שאנו הננו המתקיפים - ו-95% של בני-ישראל במדינת-ישראל היו ערים ומתוחים ומזועזעים - קמה חברת-הכנסת וילנסקה בכנסת, בשעה שמדברים על תקציב המדינה ולא על ענין בשחוני, ואומרת את הדברים שאמרה. גם אדם השומר אמונים ביותר לחוק ולסדר, אינו יכול שלא להתפרץ למשמע דברים כאלה. רק הנימוס מנע פעולה תוקפנית פיזית נגד חברת-הכנסת וילנסקה. אין בדבריה ענין של זכות פרלמנטרית או רעיון פוליטי. השאלה היא של נאמנות למדינה. ואם פיקוח נפש דוחה שבת, הרי פיקוח נשמת העם והמדינה דוחה כל תקנון. בדיוק כשם שהתורה שלנו לימדה אותנו "לא תרצח", ויחד עם זאת חייבה כל חייל ההולך למערכה להרוג את אויבו - כך גם כאן זאת שאלה של מלחמה לחיי העם ולגורלו. שום רוב במדינה, יהיה זה רוב של מפא"י, ציונים כללים או מפ"ם, הדוגל בשיטה זו או אחרת, לא ישלים עם דברים כאלה.

אנו מכירים את המציאות. הייתי באספות ונפגשתי שם עם אנשים בעלי דעות שונות, וגם עם חברי מק"י. שמעתי את חבר-הכנסת טובי מדבר נגד המשטר. אבל כאשר שמעתי מה שאמרו אנשי מק"י נגד המדינה - הייתי המום. הדברים שנאמרו בכנסת מביאים כל אדם, ויהיה זה המתון ביותר, לומר שיש בהם בוגדנות. ובמיוחד בשעה שלרשותכם עומדים אמצעי פרסום גדולים בהרבה משלנו.

משום-כך אני שדען: אין לי כל חרדה לקונסטיטוציה של הכנסת. אינני דואג לשאלה אם פג עתי בתקנון או לא. לי יש פחד בנסיבות שלנו, ואני מכין אותן, בפני האפשרות שמכריזים אלה יהוו בסיס להערכה וחשבון על מדינת ישראל ועם ישראל.

ע. איכילוב:

דברים כאלה אינם יכולים להשמע בבית. אם אתם חושבים את עצמכם כחלק מן העם היושב במדינה זו, עליכם להיות נאמנים לו. אם אינכם חושבים עצמכם לחלק ממנו, אין כל סמכות בבית הזה, שתוכל להגן עליכם ולתת לכם רשות לחופש הדיבור.

אני מצטרף לכל הצעה, שבלי היסוס תציין. שהדברים האלה שנאמרו על-ידי סברי-הכנסת הללו, הם דברים המנוגדים לחובת האמון למדינה.

א. רזיאל-נאור:

אני מצטערת שנכנסתי לישיבה באיחור-מה ולא שמעתי את דברי-הפתיחה של היושב-ראש. אולם, מתוך כל הדברים שממסביב לדבריו ומתוך צורת ההערות שהשמיע כמה פעמים, נראה לי שחלו כאן משגים טקטיים אחדים. ייתכן מאד ששום דבר אינו עומד לדיון. אם שום דבר אינו עומד לדיון - מדוע שלחו לנו הזמנות שהיה כתוב בהן "דיון על התנהגות פלוני וכו'?" אם הדבר הזה עומד לדיון צריך לדון בו מכל הבחינות ולהגיע למסקנה - האם אפשר להפוך את ועדת הכנסת לוועדה לעניני צנזורה של הדברים הנשמעים בכנסת?

חושבני שוועדת-הכנסת קבעה בסמכויותיה, בתחילת עבודתה, את עניני הפרוצדורה של הכנסת. וכל זמן שהפרוצדורה של התקנון נשמרת, אי-אפשר שוועדת-הכנסת תתערב בתוכן דבריהם של חברי-הכנסת, בין שזה מוצא חן ובין שזה אינו מוצא חן.

אשר לגופם של דברים שהשמיעו חברי המפלגה הקומוניסטית המורחבת - אינני צריכה לבוא ולמסור הודעה אם הם מוצאים חן או לא. אם המסקנה המדינית היא, כמו שאמר חבר-הכנסת סנה, שדברים אלה עלולים לגרום נזק למדינה, צריך היה - במקום לחולל שערוריות - לקום מישהו מבין חברי-הכנסת, אולי אפילו שר בממשלה או ראש הממשלה, ולמסור הכרזה פוליטית חשובה ביותר שתענה על כל הנקודות, שלפי דעתם נכללו בדברי-בלע אלה.

יש לי חששות רציניים מאד. שאלתי את חבר-הכנסת אזניה מדוע הוא מייחס חשיבות כה רבה לענין כה קטן. בכל העולם הצירים הקומוניסטים צועקים ככרוכיה שאחרים מחרתים מלהמה ושום איש לא מייחס לזה חשיבות. כל אחד יודע שזהו סגנון וזוהי צורת דיבור; כל אחד יודע שאין לזה משמעות מלבד אותה בועת הסבון. מדוע צריך לקחת את אותה בועת הסבון ולהפוך אותה למאכלת? לא היה ערך לדברים קודם, לא היה להם ערך באותו ערב ולא היה להם אחרת זה. אנחנו איננו צריכים לשמש מפוח ולנפח את השלהבת. הכל יודעים באיזה אופן מדבר קומוניסט - ובאותו אופן הוא מדבר בכנסת, בישראל. אם באים ואומרים שהם "מלשינים" בפני העולם ובפני ברית-המועצות - מבחינה מהותית יש לי הערכות מה זה נקרא לחשין ולבגוד. להלשין ולבגוד זאת אומרת לדעת איזו אמת במקום לשמור אותה בסתר לתת לה פומבי ופרסומת. מה שהם אומרים עלינו זו אמת?

חבר-הכנסת סנה ניסה פתאום להפנות את חרחור המלחמה כלפי. לא נבהלתי מזה. אבל מה שהם אומרים עלינו, שאנחנו מחרתי מלחמה - זאת אמת? זאת הלשנה? זאת עלילה. זה שקר. לכן, צריך לקום ולקרוא לדברים בשם הנכון ולהגיד שזאת עלילה, זה שקר, ולהזים את זה.

אמרתי בהזדמנות אחרת, שהיסטריה אינה מסוג המחלות המדבקות. לא מחוייבים להדבק. אם יש מישהו שאינו מחוסן מפני זה, צריך לקום בכנסת ולמסור הצהרה מדינית נגד הצהרה מדינית. אבל לא צריך לקבל החלטה שהיא נוגדת את חופש הדיבור, חופש התקנון, שהיא נוגדת את תפקידו של חבר-הכנסת לומר. הוא צריך לדבר.

אינני רוצה ברגע זה להגיב על הדברים שאמר חבר-הכנסת הררי, בנוגע לשימוש בתקנות שעת חרום. זו ודאי אינה דרך, להחליט כאן מה יהיה תכנם של נאומים. מחר תחליטו בנוגע לנאומים של "הפועל המזרחי" ומחרתיים תחזיקו-בלת. זאת לא דרך ולא כזה עונים על פגיעה מדינית אם היא ישנה.

א. וילנסקה:

היות וחבר-הכנסת אזניה אמר כאן כמה דברים קשים לא מבחינה פרוצדוראלית, אני מבקשת

לומר עוד כמה משפטים.

מ. סנה:

אני מבקש למסור הודעה עובדתית לפני ההצבעה.

היו"ר ד. בר-רב-האי:

הדיון נסתיים.

א. וילנסקה:

חבר-הכנסת אזניה אמר כמה דברים קשים. אנו חושבים שעמדתנו היא פטריוטית. על השאלה:

מחאו האויב הרוצה בשפך-דם? אנו עונים תשובה אחרת - וזו תשובתנו. אנו עונים, שמטה האו"ם מעוניין בתגמול מצד זה ומצד שני, והוא מעוניין שהתגמולים ירבו ויהיו בזמן קצר ככל האפשר ובהיקף גדול ככל האפשר.

שר המשפטים פ. רוזן אמר באספה פומבית - וזאת זכותו להגיד - שהוא חולק על שיטת התגמול. יש עובדות שיוגוסלביה התקיפה את יוון אך בולגריה ואי-גרייה לתגמול הביאה לידי-כך שאלה שרצו כפעולות תגמול לא הצליחו.

אנו חושבים שאי-הגדרות לפעולת תגמול זה סיוע לבטחון וזוהי מניעה של הגשמת המשימות של מטה האו"ם לגרור אותנו ואת ארצות ערב למלחמה.

על-כן, היות ועמדתנו היא לדעתנו פטריוטית, אני שוללת את הדברים שנאמרו על-ידי חבר-הכנסת אזניה לעצם הענין, מכיון שאנחנו רואים את האויב ואת מזימותיו ואת הדרך לסכל את מזימותיו בצורה של המנעות מפעולות תגמול. על-כן אנו עומדים על זכותנו להביע דעה זו.

מ. סנה:

מכיון שחבר-הכנסת אזניה ניסח את הצעתו בצורת גינוי של עמדתנו, אני רואה חובה להודיע שהוא מציע לגנות אותנו על דעה שאינה דעתנו, ואשר מעולם לא השמענו אותה. אם תבדקו את כל הסטנוגרמות, אני וחברי לדעה אמרנו תמיד שלא מדינת ישראל ולא מדינות ערב הן הגורמות לשפך-דם. לא האשמנו את מדינת-ישראל, לא האשמנו את מדינות ערב. אמרנו תמיד שהצד השלישי - המעצמות האימפריאליסטיות - הן האשמות ומדינת ישראל ומדינות ערב הן קרבן שלהן. לכן, כשהוא מציע לגנות אותי או את חברי על דעה שאני מתנגד לה, הגינוי מאבד את כל ערכו, מפני שלא יוכח לעולם שאנחנו את זה אמרנו.

אנחנו נגחך את ההחלטה הזאת על-ידי כך שנוכיח שאין לה כל יסוד וכל אחיזה ושהיא מנוגדת לכל מה שטענו בכל הופעותינו בכתב ובעל-פה. אנחנו טוענים שמדינת ישראל היא קרבן של הרצון למלחמות של מדינות זרות ואם מייחסים לנו דבר שלא אמרנו, לא על מדינת ישראל ולא על מדינות ערב.

לכן, אני אומר שהצעה זו לא חוכל לעמוד להצבעה.

היו"ר ד. בר-רב-האי:

אין לי שום ספק שיו"ר ועדת-הכנסת היה רשאי לכנס ישיבה זו. אין לי שום ספק שבהתאם לסעיף 77(ג) על מקרה שאין תקנה בתקנון חלה עליו או שאין לו תקדים תכריע ועדת-הכנסת - ניתנה רשות לוועדת-הכנסת להחליט. שנית, יצאתי מן ההנחה שאין מענישין אלא לאחר שמוזהירין.

ת. טובי:

אני מציע שוועדת-הכנסת תדחה את הצעתו של חבר-הכנסת אזניה, שהיא פוגעת בחופש הדיבור של חבר-הכנסת, והוועדה עוברת לסדר-היום.

הצבעה

ברוב של 10 קולות נגד
2 קולות נדחתה הצעת
חבר-הכנסת ת. טובי

י: רפאל:

היות והיושב-ראש אמר שאין עונשין אלא לאחר שמזהירין, הייתי מציע שאנו הפעם נסתפק באזהרה ובהתראה ולא בגינאי, מכיון שגינאי זה כבר עונש. אני מקבל את כל הדבר הזה, שנאמר שהיות ולעצת הכנסת רואה בהופעות האחרונות של החברים הללו משום פגיעה במסגרת המקובלת בכנסת, לכן היא מזהירה ומתרה בהם שהסכסס, לא תסבול וכו' וכו'.

מ. סנה:

האם לפי המושגים שלכם שני הדברים הבאים הם בסדר?

א. אחרי הודעה של אחד החברים הנוגעים בדבר שהודעה המיוחסת לו, לא זו בלבד שאינה דעו, אלא היא מנוגדת לדעתו ולהשקפתו -

ב. האם ההגדרה "בוגדנות" אינה ענין רק למפשט שיכול לחרוץ גזר-דין כזה -

האם יכולה ועדת-הכנסת, לגבי 3 חברי-כנסת לחרוץ משפט של בוגדנות על יסוד הפרוצדורה שנתקיימה כאן?

היור ד. בר-רב-האי:

אם כי איני הייב, אני מוכן לענות על שתי השאלות.

אם אתה חושב שאנך מכוסה על-ידי הגדרה זו - היא לא תופסת אותך. המציע כך מעריך את הדברים. אתה תצא לציבור ותגיד מה שתגיד.

ביחס ל"בוגדנות" יש שתי הערכות: הערכה משפטית והערכה פרלמנטרית משפטית. אלה הם שני דברים נפרדים. הרוב בבית הזה, כפי שהוא מיוצג כאן, כך מעריך את הדבר.

ב. אזניה:

ועדת-הכנסת רואה בדברי חברי-הכנסת אסתר וילנסקה, תופיק טובי, ומשה סנה, אשר נשמעו מעל במת הכנסת בישיבותיה האחרונות והכוללים האשמה נגד מדינת-ישראל, הנתונה במצור בטחוני ופוליטי, כי היא מכינה מלחמה ומחרתת מלחמה - פגיעה במאבקה הפוליטי של מדינת-ישראל. ועדת-הכנסת מתרה בהם לחדול מזה ומזהירה, כי הכנסת תאחוז בכל האמצעים אשר בידה, כדי להפסיק דיבור בוגדני זה מעל במתה.

ה צ ב ע ה

ברוב של 12 קולות נגד 2 קולות נחקבלה הצעת חבר-הכנסת ב. אזניה.

א. רוזאל-נאור:

אני לא השתתפתי בהצבעה, משום שלדעתי אי-אפשר להצביע על דברים שאינם כגדר סמכותה של הוועדה.

ה ו ת ל ט

ועדת-הכנסת רואה בדברי חברי-הכנסת אסתר וילנסקה, תופיק טובי ומשה סנה, אשר נשמעו מעל במת הכנסת בישיבותיה האחרונות והכוללים האשמה נגד מדינת-ישראל, הנתונה במצור בטחוני ופוליטי, כי היא מכינה מלחמה ומחרתת מלחמה - פגיעה במאבקה הפוליטי של מדינת-ישראל. ועדת-הכנסת מתרה בהם לחדול מזה ומזהירה, כי הכנסת תאחוז בכל האמצעים אשר בידה, כדי להפסיק דיבור בוגדני זה מעל במתה.

מ. סנה:
אני חושב שהחלטה זו היא בלתי-חוקית, שרירותית, פוליטית, נקמנית, ואין לה תוקף חוקי, או תוקף מוסרי. היא פוגעת בחרויות הדמוקרטיות ומהווה אחד הצעדים לפאשיזציה של המדינה.

ת. טובי:
בהחלטה שנוסחה על-ידי חבר-הכנסת אזניה יש משום הטלת אשמה עלי, כאחד החברים שעמדו בפני הוועדה, ללא שום יסוד. אלה הם דברי השמצה כלפי עמדתי הפוליטית שהיא תמיד דאגה לשלומה של ישראל ולשלומן של כל האצוות השכנות ושל כל העמים השוכנים בהן. ההחלטה הזאת נוגדת לא רק את ההשקפות הפוליטיות שהבעתם מעל במת הכנסת, אלא היא נוגדת את כל סדרי עבודת הכנסת; היא נוגדת את כל הסמכויות ואת חופש הדיבור של חבר-הכנסת. היא פוגעת בסמכותה של ועדת-הכנסת שאין לה כל סמכות להחליט כיצד ידבר חבר-כנסת זה או אחר.
לכן, אני מודיע שהחלטה זו היא בלתי-חוקית ואינה יכולה להיות בתוקף.

הי"ר ד. בר-רב-האי:
אין החלטות בלתי-חוקיות. הכנסת ריבונית. הוועדות, בתוקף הסמכויות שניתנו להן, הן ריבוניות. אין מוסד בעולם שיוכל להכריז על החלטה-הוועדה, שהיא בלתי חוקית.
א. וילנסקה:
החלטה זו נוגדת את חופש הדיבור בכנסת.

ב. שחרר חוקים מחובת "24 שעות":

הי"ר ד. בר-רב-האי:
עלינו לשחרר מחובת "24 שעות" את כל החוקים שיוגשו בשבוע זה לכנסת.

ה ו ח ל ט

לשחרר מחובת "24 שעות" את חוק הגנת הדייר
תשי"ד - 1954 - ואת כל יתר החוקים העומדים
בסדר-יומה של הכנסת.

הישיבה ננעלה בשעה 13.30
=====